

Een beter financieel resultaat kan je op verschillende manieren realiseren. Meer biggen met minder uitval, minder voer en/of minder arbeid zijn interessante opties.

Meer biggen met minder kosten

De meeste varkenshouders hopen in de toekomst betere financiële resultaten te realiseren. De kostenstructuur speelt in dit verhaal een belangrijke rol. Fokkerijorganisatie Hypor organiseerde in februari en maart 3 klantenbijeenkomsten omtrent dit thema. Wij gingen meeluisteren. — ANNE VANDENBOSCH —

Hyvar Select – sinds februari exclusieve vertegenwoordiger van de varkensfokkerijen π -activiteiten van Hypor in België – bezorgde zijn klanten een informatieve, maar ook gezellige avond met het ‘kennisbuffet zeugenhouderij’. Drie aspecten van het centrale thema ‘Meer biggen met minder kosten’ werden in carrousel voorgesteld in beperkte groep. Tussenin was er telkens tijd voor een hapje en een nabespreking met de collega’s. Een geslaagde formule: niet minder dan 600 geïnteresseerden kwamen luisteren.

Maximaliseren van eindresultaat

Luc Vandabeele, directeur Hypor Centraal-West-Europa, leidde de avond in met

een overzicht en de streefdoelen van de fokkerijorganisatie. “Hypor is een onderdeel van Hendrix Genetics, dat gespecialiseerd is in de fokkerij van leghennen (Isa), kalkoenen (Hybrid) en varkens (Hypor). Voor de braadkuikensector werken ze nauw samen met Cobb-Vantress. Recent werden nog een zalmfokkerij en een parelhoenderfokkerij overgenomen. Voor de meeste deelsectoren bekleedt Hendrix Genetics de top van de markt, in de meer versnipperde varkenshouderij is dat de tweede plaats. Het hoofdkantoor ligt in het Nederlandse Boxmeer, maar het bedrijf is wereldwijd actief in 22 landen en telt 1000 medewerkers. Dankzij het eigen Research & Technology Centre en

veelvuldige contacten met universiteiten en onderzoekscentra zorgen we ervoor dat nieuwe ideeën en technieken snel hun weg vinden in de fokprogramma’s. Meer en meer worden hierbij rekenprogramma’s en ook biotechnologie ingezet om de genetische waarden van de fokdieren te verbeteren, maar ook om deze beter te voorspellen. Dit vergt veel kapitaal, maar gezien we fokkerijactiviteiten bij verschillende diersoorten hebben, kunnen we die technische kennis en de investeringen delen. Genoomselectie kan zorgen voor verdere consolidatie (zie ook *Landbouw&Techniek* 12, 2010).

De Hyporfokzeug Hypor Libra is een product van de Hypor Large White met het Hypor Landras. Daarnaast zijn er 5 Hyporberen beschikbaar. Navenant het slachtvarken dat de klant wenst te produceren, kan hij kiezen voor een beer gericht naar vleeskwiteit of naar magervleespercentage.” Luc Vandabeele is ervan overtuigd dat een goede fokzeug een combinatie is van heel wat eigenschappen. De Hypor Libra heeft uitstekende moedereigenschappen, geeft uniforme biggen, heeft robuust beenwerk en heeft een goede productie-efficiëntie (bijvoorbeeld weinig verliesdagen). “Doel is het maximaliseren van het eindresultaat door een zo laag mogelijke kostprijs, niet het totaal aantal geboren biggen of een ander intermediair kenmerk. Het draait allemaal om een goed balans!”

Vandabeele verwees in dat kader naar een recente voordracht van Herman Vets, consultant varkenshouderij bij de Boerenbond: “De boekhoudkundige resulta-

ten van de Boerenbond tonen aan dat er inderdaad te weinig aandacht uitgaat naar de economische resultaten op een varkensbedrijf. Grote worpen op zeugenbedrijven zorgen bijvoorbeeld niet altijd voor lagere kosten per big, het geeft een gelijk saldo per geproduceerde big en een hoger saldo per aanwezige zeug, maar op gesloten bedrijven geeft het een lager saldo per geproduceerd varken.”

Minder uitval

“Minder kan in veel situaties meer zijn”, startte Peter Derks, internationaal medewerker Hypor, zijn presentatie. “Denk bijvoorbeeld maar aan minder uitval van de biggen of minder vervanging van de zeugen. Hypor streeft al meer dan 20 jaar naar een uitgebalanceerde fokkerij met als doel een maximaal rendement te realiseren. In het verleden fokte men vooral op het aantal biggen, maar dit bleek een ongunstig effect te hebben op de uitvalcijfers. Hypor streeft ernaar om de interessante eigenschappen op een gelijkmatige manier te verbeteren. Een voordeel hierbij is dat wij onze kernfokkerij in eigen

aantal geboren biggen te beperken. Het is hierbij niet de bedoeling om het totale aantal te verhogen, wel het aantal levend geboren biggen. Een ander belangrijk selectie criterium is de robuustheid van de zeug. Een ‘geschikte’ zeug zal men minder snel moeten vervangen. Bij de beoordeling van de exterieureigenschappen gaat er daarom veel aandacht naar de poten en klauwen. Verder is ook het gedrag van de zeug belangrijk. We willen nerveuze noch slome zeugen in de stapel. Onze (sub)fokkers moeten dus eveneens de reden en timing van afgevoerde zeugen doorgeven, zodat we de levensduur van de zeugenlijn kunnen verbeteren.”

Peter Derks wees erop dat er aanzienlijke verschillen zijn tussen de diverse genetica in kostprijsbepalende kenmerken. Hij toonde aan dat 1% verschil in uitval een belangrijk effect heeft op het financieel resultaat van je bedrijf. Volgens de berekeningen heeft 1% extra uitval in de kraamstal een waarde van 8,06 euro en 1% extra vervanging van de zeugen een waarde van 1 euro. “Bij vergelijking van de algemene uitvalcijfers binnen de Agrovisieboek-

tot uiting, ook andere invloeden op de uitval hebben dus hun belang. Bovendien gebruiken Vlaamse varkenshouders bij voorkeur Piétrain als eindbeer, terwijl dit ras duidelijk minder gunstig is voor de uitval in vergelijking met bijvoorbeeld Duroc. Dit ras geeft echter niet het gewenste slachtvarken. Hoe kunnen we de uitval dus nog beperken? Het voerniveau en -samenstelling, het geboortemanagement, de overlegstrategie, de beerkeuze, de hokkeuze en het gedrag van de zeug hebben allemaal invloed op de uitval van de biggen. Zeugen zouden enkel bij een verlaagde productie mogen vervangen worden. Dikwijls zijn er echter andere oorzaken zoals slecht beenwerk of een ondermaatse toomkwaliteit (te veel biggen minder dan 1000 g).”

Minder voeder

In *Landbouw&Techniek* 17 van 1 oktober 2010 hadden we het met Kris Lauwerijssen, afgevaardigd beheerder van Hyvar Select, al uitvoerig over de mogelijkheden om met minder voer toch meer biggen te produceren. Kris lichtte deze stelling ook op de klantenavonden toe.

“Hypor deed in het verleden onderzoek naar de genetische erfelijkheid van het geboortegewicht van biggen. Zware biggen zorgen ervoor dat je op het einde van de dracht minder hard moet voeren. Hieruit bleek dat jonge zeugen die zware biggen produceerden, dit ook deden bij volgende worpen. Deze gunstige eigenschap werd in het fokprogramma mee opgenomen. Vraag was of we via selectie ook een goede voerefficiëntie konden inbouwen. Voeer is immers de belangrijkste kostenpost bij de productie van biggen. Het biggen- en zeugvoer bepalen gemiddeld 44% van de kosten van de biggenproductie, met een spreiding van 40% bij lage voerkosten tot meer dan 50% bij de huidige voerkosten. We hebben er dus alle belang bij om het voerverbruik te drukken.

Via genetische weg bleek dus dat we naar meer zwaardere biggen kunnen selecteren, maar ook dat de voerconversie tijdens de opfok de voerefficiëntie van de zeug tijdens de reproductie bepaalt. Je kan echter niet alle doelen bereiken via genetica. Je moet dus via een aangepast management trachten om zo weinig mogelijk voer te verbruiken. Hierbij moeten wel de conditie van de zeugen, het geboortegewicht en de bigvitaliteit gewaarborgd blijven. Op het basisfokbedrijf in Merksplas meten we nu al enkele jaren consequent de spekdikte bij de zeugen en het biggewicht. Want meten is weten! Een spekdiktemeter (van ongeveer 600 euro) en een weegschaal kunnen veel geld besparen. De meetresultaten tonen waar je in je bedrijfsvoering (stapsgewijs) kan bijsturen. De conditiescore hangt samen met

Tabel 1 Rendementverschil tussen Hypor- en andere zeugen op basis percentage uitval biggen en vervanging

	Hypor	Agrovisie	Vershil	Eenheid	Waarde (euro)	Voordeel (euro)
Uitval biggen (%)	9,8	12,9	-3,1	1	8,06	24,99
Vervanging (%)	43,6	45,0	-1,4	1	1,00	1,40
Totaal voordeel per zeug						26,39

Het thema van de klantendagen Hypor lokte heel wat geïnteresseerden. De deeltijma's werden in kleinere groepen toegelicht.

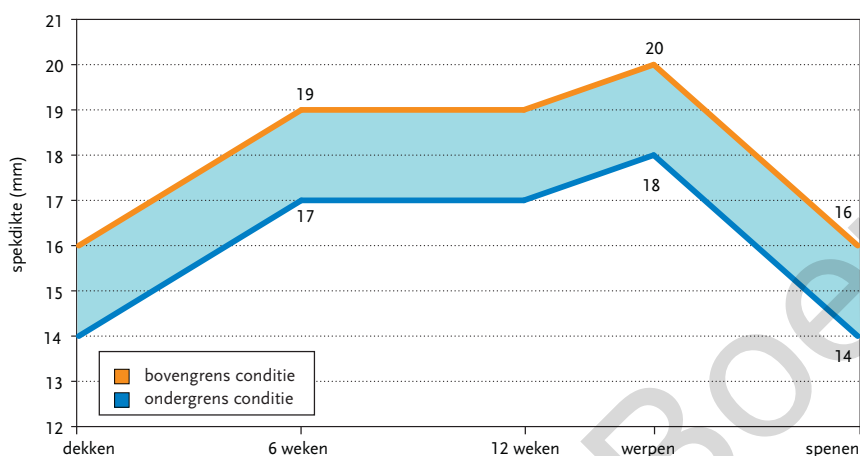
beheer houden. Wereldwijd gebruiken we 2 zeugenlijnen. De basispopulatie hiervan moet dus groot genoeg zijn, zodat veel fokkerij-informatie beschikbaar is waardoor de nauwkeurigheid van het fokprogramma vergroot.

29% van het fokdoel is gericht naar bigkwaliteit, met name 6% geboortegewicht, 12% uitval van de biggen en 11% doodgeboren. Het is zaak om het aantal doodgeboren biggen binnen je totaal

houdigen in Nederland met deze van de Hyporbedrijven, scoorde Hypor telkens beter. Per zeug loopt het voordeel op tot 26,39 euro, op een bedrijf met 500 zeugen maakt dit al gauw meer dan 13.000 euro (tabel 1). En dit terwijl ‘minder uitval’ niet eens de belangrijkste financiële parameter op een varkensbedrijf is, voeder en arbeid wegen immers veel zwaarder door.

De juiste genetica is dus belangrijk, maar slechts 60% van die genetica komt

het productiestadium van de zeugen. Zo mogen gelten pas gedekt worden vanaf een leeftijd van 240 dagen, een gewicht van 135 kg en bij een spekdikte van 14 à 16 mm ter hoogte van de laatste rib. Vooral voor deze laatste parameter zien we in de praktijk een grote variatie op het moment van dekken. Wanneer een jonge zeug dan slechts 11 à 12 mm spekdikte heeft, kan ze in de kraamstal de gewenste spekdikte van 20 mm niet halen. De conditie raakt dus ondermaats en bovendien kan je deze niet snel bijsturen, daar zijn enkele cycli voor nodig! Bij zeugen doe je best een conditiescoring bij het dekken, na 6 en 12 weken dracht, bij het werpen en het spenen. Op basis van deze gegevens kan je een conditiecurve (zie figuur 1)

Figuur 1 Optimaal spekdikteverloop (blauwe zone) tijdens de productiecyclus van zeugen – (Bron: Hyvar Select)

van een gemiddelde zeug op jouw bedrijf tekenen en vergelijken met het streefdoel. Te magere of te vette zeugen kan je met een aangepast voerschema bijsturen. Dit is zowel beter voor de productieresultaten als voor de voerkosten. Het is wel belangrijk om op de kritieke momenten, namelijk 3 weken na en 4 weken voor het werpen, de spekdikte te blijven meten.

Meestal adviseert je voer en/of zeugenleverancier een ideaal voerschema voor jouw bedrijf. Tijdens de beginfase van de dracht kan je daar niet van afwijken. In de eerste weken na het dekken, nestelen de embryo's zich immers en dat is een kritieke periode. Tijdens de laatste weken van de dracht mag je ook niet aan dit schema tornen vermits de biggen dan gewicht moeten bijwinnen. Tussen 6 en 12 weken van de dracht kan je daarentegen wel voer besparen. Op ons bedrijf in Merksplas merkten we dat een (geleidelijke) vermindering van 2,5 naar 2,1 kg per zeug per dag geen negatieve invloed had op de spekdikte of de biggenproductie."

Kris adviseert om de zeugen ook tijdens de lactatie goed op te volgen: "Een te lage spekdikte bij het spenen is ongunstig. Je kan die zeug nog wel een extra

kilo voer geven, maar meestal heeft deze ingreep weinig zin. Het aantal biggen in de volgende worp zal dalen terwijl je een dure kilo voer investeerde. Wanneer je op 18 dagen na het werpen een kritische ondergrens van 13 à 14 mm spekdikte meet, kan je die zeug beter voerspenen om te vermijden dat de conditie verder daalt. Zeugen die onder deze grens gaan, hebben voor hun conditieherstel gemakkelijk tot 0,75 kg extra voer per dag nodig. Dit komt overeen met 200 kg voer per zeug per jaar in de dracht of – economisch gezien – 2 biggen per zeug extra productie per jaar! Zoals reeds aangegeven streven we naar een goed geboortegewicht, namelijk naar 1,4 kg. Met zwaardere biggen wint men amper iets qua overlevingsper-

centage, terwijl dit bij biggen van minder dan 1,3 kg toch wel daalt. Het geboortegewicht heeft een hoge erfelijkheidsgraad. Sinds de parameter in 2005 werd opgenomen in het Hypor fokprogramma steeg het toomgewicht (aantal x gewicht) van 16,1 naar 18,5 kg (+15%), terwijl het zeugenvoerbruik daalde van 1270 kg naar 1020 kg (-20%). Met ons fokprogramma zit die verhoging van het geboortegewicht ingebouwd. Indien je het geboortegewicht met 150 g zou willen verhogen via het voer, kost je dat 100 kg zeugenvoer per jaar. Dit heeft een economische waarde van 1 big extra productie per zeug per jaar.

Dankzij deze totaalaanpak zakte tussen 2008 en 2010 het voerbruik per big van onze Hypor D-lijn in Merksplas van 37 naar 35 kg."

Minder werk

Varkenshouder Johnny Hogenkamp uit het Nederlandse Dalfsen belichtte het derde thema 'meer biggen met minder werk'. Hogenkamp doet de exclusieve productie en verkoop van Hypor fokgelten bij onze bovenburen. Daarnaast is hij met de netwerkorganisatie Farm Focus gestart (www.farmfocus.nl). Bovenal is hij evenwel var-

kenshouder met 1600 fokzeugen en 3000 opfokzeugen.

"Naast voerkosten en minder uitval, is er natuurlijk de factor arbeid", aldus Hogenkamp. "Op het eigen fokbedrijf behalen we 28 gespeende biggen per D-lijnzeug. We zetten 7 werknemers in, rekening houdend met onder meer hun verlof en andere afwezigheden hebben we 5 fulltime-eenheden (FTE) voor 43 uren per week beschikbaar in de stal. Eén FTE staat in voor de opfokzeugen. Hij besteedt 0,75 uur per gemiddeld aanwezige opfokzeug per jaar. De andere 4 FTE gaan naar de 1600 fokzeugen. Daar wordt 5,6 uur per gemiddeld aanwezige zeug per jaar gepend. Wanneer je rekest aan een personeelskost van 21 euro per effectief gepresteerd uur, dan betekent dit 117,60 euro per zeug of 4,20 euro per big. In Nederland zien we variaties van 4 tot 12 euro per big of een economisch verschil van 10 biggen per zeug per jaar.

Als je personeel moet inzetten, kom je dus al snel aan bovenstaande kosten. Wanneer een adviseur langskomt, betaal je deze 100 euro per uur... Als boer kom je slechts aan een verloning van 10 euro per uur. Rendement en arbeidsefficiëntie zijn erg belangrijk. Cruciale factoren hierbij zijn de genetica (een gemakkelijke zeug), de gezondheid van je bedrijf, hygiëne, een goede structuur met welomschreven taken, het vastleggen van de bedrijfsgegevens en ook een duidelijke communicatie."

Johnny is ervan overtuigd dat goed organiseren de basis is voor het succes. Altijd 'druk druk druk' is in zijn ogen een kenmerk van weinig organisatietalent. "Je moet een visie voor je bedrijf ontwikkelen, kennis verzamelen en structuur aanbrenge. Je moet een succesvol bedrijfsteam opbouwen met je personeel, de dierenarts en adviseurs. Hierbij is het belangrijk om doelstellingen te maken en taken vast te leggen. De Hyporzeug levert een goede kwaliteit met tevredenheidsgarantie. Met FarmFocus zorg ik bovendien voor een binding met mijn klanten en collega's. Het is een bedrijfsportaal op internet met diverse modules langswaar men documenten en informatie kan delen, zónder zich te verplaatsen."

Rendement telt

Tot slot van de avond kwamen alle groepen weer tezamen en werd de website www.rendementtelt.be voorgesteld door Erik Lauwerijsen, *key account manager* Hypor België. Op deze site kunnen varkenshouders het rendement van hun zeugen berekenen en vergelijken met gemiddelden van Nederlandse, Deense en Hyporbedrijven. Door je bedrijfsparameters aan te passen, kan je ook bekijken waar (kosten)verbetering mogelijk is. Een handige tool, ga dus zeker eens kijken! ■